CÙNG CỘNG ĐỒNG LÀM VƯỜN VÀ SÂN CHƠI Ở TỔ 46 ĐÔNG ANH - MỘT HỢP TÁC VỚI CHUYÊN GIA TỪ ĐỨC

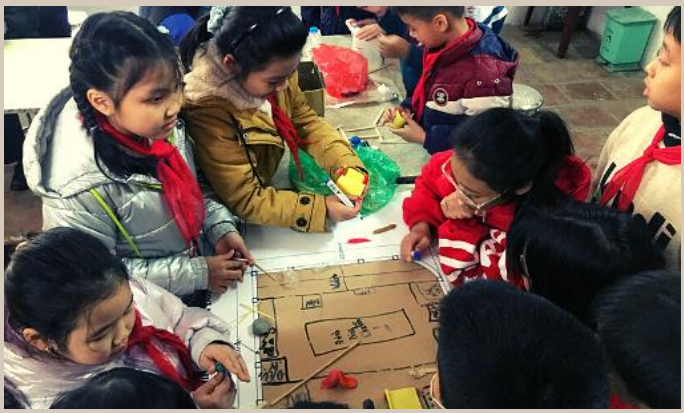

VIỆN GOETHE - THINK PLAYGROUNDS - HỘI PHỤ NỮ ĐÔNG ANH

MÔ HÌNH SÂN CHƠI PHIÊU LƯU VÀ VƯỜN CỘNG ĐỒNG

Mô hình "urban farming" (Làm vườn đô thị) và mô hình "Adventure playground" (Sân chơi phiêu lưu) đã có nhiều năm được đưa vào ứng dụng trong các không gian công cộng ở Đức. Nó đã cho thấy giá trị trong việc thúc đẩy gắn kết cộng đồng đô thị cũng như là những giải pháp sinh thái để tạo ra không gian công cộng thân thiện với môi trường, giúp xây dựng đô thị nhân văn và bền vững. Đại dịch Covid 19 càng cho chúng ta thấy ý nghĩa của các không gian công cộng đối với sức khoẻ thể chất lẫn tinh thần của dân cư thành phố, đặc biệt là trẻ em.

Tại Việt Nam, Think Playgrounds là tổ chức tiên phong trong nỗ lực thử nghiệm và áp dụng các mô hình không gian công cộng có ý nghĩa này với hơn 200 mô hình sân chơi, vườn cộng đồng trên toàn quốc.

Sân chơi phiêu lưu là gì?

Là một không gian tự do, sáng tạo nơi trẻ em có thể được toàn quyền tạo dựng không gian chơi cho riêng mình bằng các vật liệu gần gũi với thiên nhiên như đất, cát, gỗ... Sân chơi phiêu lưu được xây dựng và vận hành phải đảm bảo ba yếu tố chính: được xây dựng bởi trẻ em, cho trẻ em và vì trẻ em; hoàn toàn miễn phí và có sự tham gia của cộng đồng. Đây là mô hình không chỉ góp phần hỗ trợ trẻ em phát triển toàn diện, gắn kết với thiên nhiên, khu dân cư mà còn góp phần nâng cao nhận thức về quyền vui chơi, tầm quan trọng của việc vui chơi tự do ngoài trời đối với sự phát triển của trẻ em.

Vườn cộng đồng là gì?

Thông qua việc thúc đẩy mô hình vườn cộng đồng hữu cơ và tự nhiên (thảo mộc, dược liệu, rau...), không gian công cộng trong đô thị sẽ được phủ xanh, giảm bê tông hóa, tăng cường hệ sinh thái đa dạng, bảo tồn thực vật bản địa, giảm thiểu rác thải hữu cơ... Hơn nữa, đây còn là mô hình giáo dục sáng tạo dựa vào cộng đồng, giúp kết nối các thế hệ trong cộng đồng thông qua việc cùng nhau thực hành các giải pháp làm vườn đô thị và quản lý rác thải tại nguồn.

BỐI CẢNH

Đông Anh là một huyện ngoại thành nằm ở phía Bắc Hà Nội. Trong những năm gần đây đô thị hóa diễn ra rất nhanh chóng, các không gian công cộng tại Đông Anh dần bị thu hẹp hoặc bị bê tông hóa ảnh hưởng đến chất lượng cuộc sống của cộng đồng dân cư đặc biệt là nhóm yếu thế như phụ nữ, trẻ em...

Từ năm 2018, Think Playgrounds và Hội Phụ nữ Đông Anh đã cùng các cộng đồng xây dựng 20 sân chơi tại các thôn xã trong huyện.Năm 2020 -2021, với sự hỗ trợ của viện Goethe Hà Nội, Think Playgrounds và Hội Phụ nữ huyện Đông Anh đã phối hợp với cộng đồng dân cư để kiến tạo mô hình sân chơi phiêu lưu - vườn cộng đồng tại tổ 46 Đông Anh.

Đây là nơi thuộc quần thể không gian công cộng của tổ 46 (nhà văn hóa, sân bóng...). Khu vực này ban đầu được dự kiến sử dụng cho việc trồng cây bóng mát. Tuy nhiên sau khi được khảo sát và chia sẻ ý tưởng, chính quyền địa phương và cộng đồng dân cư sẵn sàng ủng hộ và cho phép sử dụng khu đất này để xây dựng sân chơi và vườn cộng đồng.

Khu đất vuông vắn cạnh nhà văn hóa đã được giải tỏa, xây rào

Nền đất sét rắn chắc lẫn chạc xây dựng cần được cải tạo

MỘT HÀNH TRÌNH BẮT ĐẦU...

Khảo sát và cùng xây dựng ý tưởng với cộng đồng dân cư

Với sự điều phối của Hội phụ nữ huyện Đông Anh và lãnh đạo dân cư, gần 30 thành viên của cộng đồng bao gồm cả phụ nữ và trẻ em đã có một cuộc hội thảo đa chiều nhằm đưa ra các ý kiến về nhu cầu xây dựng trong không gian công cộng.

Những thông tin được cộng đồng địa phương chia sẻ rất quan trọng giúp các thành viên Think Playgrounds có thể đưa ra phương án thiết kế phù hợp đáp ứng được tốt nhất các nhu cầu của của các tầng lớp cư dân.

Thiết kế không gian công cộng

Diện tích hẹp đòi hỏi sự sắp xếp khoa học vừa đảm bảo an toàn cho trẻ em khi vui chơi, vừa tạo ra một không gian tổng thể hài hòa. Khu sân chơi được thiết kế với các thiết bị đa chức năng (leo trèo, cầu trượt, trú ẩn...) trên nền cát với phong cách phiêu lưu giúp trẻ em tự tìm tòi và sáng tạo trong quá trình chơi của mình.

Một không gian vườn cộng đồng với các vật liệu quen thuộc (tre, gạch, sỏi...) và các luống rộng rãi giúp các chị em phụ nữ có thể lựa chọn nhiều loại cây trồng đan xen, cũng như khu vực gần hàng rào được tận dụng để trồng các loại cây ăn quả và cây leo giàn. Lớp đất màu dày được phủ lên trên nền hiện trạng để cây trồng nhanh chóng sinh sôi.

- Tớ thích xích đu, và cả một khu chơi cát nữa!
- Liệu chúng mình có thể có cả 1 cửa hàng bán đồ ăn vặt được không nhỉ?
- Phải có thêm nơi tập thể dục nữa các bạn ơi!

- Vườn rau này các bà phải có riêng, mơ lông đấy nhé! Lúc nào làm cỗ là chỉ cần ra vườn đủ các loại rau.
- Các bà phụ nữ ở đây có vườn này thì sướng nhất rồi
- Sân chơi đổ cát nhỉ, phải đảm bảo nền an toàn cho các cháu chơi.

Lần đầu tiên chúng tớ được chia sẻ mong đợi về một sân chơi mơ ước, thật là run nhưng được các cô các bác động viên, chúng tớ cảm thấy thật vui và hãnh diện!

Hội thảo thiết kế cùng cộng đồng là một hoạt động quan trọng trong tiến trình xây dựng một không gian công cộng thành công. Những ý kiến đóng góp của đại diện cộng đồng là những viên gạch nền móng cho môt ý tưởng thiết kế hiệu quả, phù hợp với nhu cầu của mọi người. Hội thảo cũng là cơ hội để những nhóm yếu thế (trẻ em, phụ nữ, người nhập cư...) được trao quyền và tăng cường tiếng nói trong các hoạt động chung của cộng đồng.

Để chuẩn bị tốt cho một hội thảo thiết kế cần có:

- Danh sách người được mời cần lựa chọn đa dạng với nhiều nhóm tham gia (lãnh đạo địa phương, phụ nữ, trẻ em, người nhập cư, người cao tuổi...)
- Sử dụng các phương pháp lấy ý kiến phong phú và phù hợp với lứa tuổi: Thảo luận nhóm, vẽ tranh, làm mô hình...
- Đảm bảo ghi chép đầy đủ tiến trình hội thảo để làm các thông tin đầu vào cho ý tưởng thiết kế

CHIA SẺ TỪ NƯỚC ĐỨC

Thông qua viện Goethe Hà Nội, Think Playgrounds đã có cơ hội để học hỏi hành trình phát triển các mô hình sân chơi phiêu lưu và Trang trại thanh niên với chuyên gia Marcus Schmidt - giám đốc điều hành của Hiệp hội Netzwerk Spiel/ Kultur. Ngoài công việc tại Hiệp hội , Marcus Schmidt cũng là thành viên ban cố vấn danh dự của Hiệp hội Liên bang về Trang trại Thanh niên và Sân chơi tích cực.

Tuy có bối cảnh đô thị và đặc thù văn hóa khác nhau, các chia sẻ của chuyên gia Marcus Schmidt về quá trình xây dựng và vận hành các sân chơi phiêu lưu, sự tham gia của cộng đồng, thanh niên, cách thức gây quỹ ... cũng giúp Think Playgrounds có thêm góc nhìn và kết nối mới để tiếp tục hành trình phát triển sân chơi phiêu lưu và vườn cộng đồng tại Việt Nam.

Bên cạnh những trao đổi với chuyên gia Marcus Schimidt, đại diện viện Goethe Hà Nội - ông Eckstein Wilfried đã chia sẻ với Think Playgrounds các tài liệu liên quan từ Viện Goethe như **Kiến tạo không gian (Creative Placemaking)** và **Vai trò của nghệ sỹ và nghệ thuật trong kiến tạo không gian (The role of Artists & the Arts in Creative Placemaking).** Ông cùng các đồng nghiệp cũng tham gia trực tiếp vào các hoạt động và quá trình tham vấn cho thiết kế sân chơi & vườn cộng đồng tại tổ 46 Đông Anh _ Hà Nội.

Một góc sân chơi phiêu lưu Kolle 37 Berlin - Đức

Vườn cộng đồng đa văn hóa tại đô thị - Đức

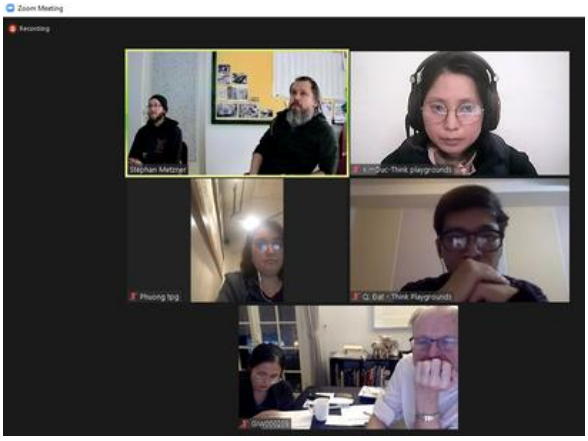

Buổi chia sẻ kinh nghiệm online giữa Think Playgrounds, Viện Goethe Hà Nội và chuyên gia Marcus

Huy động sự đóng góp của cộng đồng dân cư và chính quyền địa phương

Sau khi phương án thiết kế được đồng thuận giữa các bên, Hội Phụ nữ Đông Anh đã làm việc với lãnh đạo thị trấn Đông Anh và cộng đồng để đóng góp ngân sách cho phần giải phóng mặt bằng và đổ cát cho khu vực sân chơi cũng như vận động cộng đồng đóng góp cây cối cho khu vườn. Các bên liên quan đều rất nhiệt tình ủng hộ và cam kết hỗ trợ hiệu quả để dự án sớm được thi công tại khu vực này.

Cùng thi công với cộng đồng

Tình nguyện viên cùng cộng đồng dựng hàng rào vườn

Xếp gạch làm luống trồng rau

Những luống rau xanh tươi được các cô các bác trồng

Cùng sơn vẽ thiết bị chơi cho trẻ em

Việc huy động cộng đồng cùng tham gia thi công không chỉ góp phần tận dụng được nguồn lực của địa phương mà quan trọng hơn cả đây là cách thức gắn kết cộng đồng và giúp cộng đồng có trách nhiệm hơn trong việc quản lý các không gian công cộng. Bên cạnh đó, việc các thế hệ cùng nhau tham gia các hoạt động thi công cũng là một cơ hội giúp các bên học hỏi được rất nhiều kinh nghiệm thực tiễn nhằm tiếp tục thúc đẩy lan tỏa mô hình.

Ông sơn và kiểm tra lại thiết bị cho các cháu chơi thật an toàn.

Các thiết bị chơi thân thiện và sáng tạo từ vật liệu tự nhiên, vật liệu tái chế

Bà trồng cây trong khu vườn cộng đồng để mọi người có thêm những món rau gia vị truyền thống!

Khu dân cư chưa từng làm vườn cộng đồng trước đây, các tình nguyện viên Đại học Nông nghiệp đã đến hỗ trợ

... VÀ KẾT QUẢ

Hàng ngày, bọn trẻ con lại rủ nhau ra đây nô đùa thích thú. Có những bạn ở tận khu vực khác cũng qua sân chơi này để vui chơi và thư giãn sau giờ học. Cùng với tiếng cười giòn tan của các cháu là những tiếng trò chuyện tíu tít của các cô, các bà đang làm vườn. Âm thanh và hình ảnh này đã góp phần tạo nên một bức tranh không gian công cộng tuy nhỏ bé nhưng rất sinh động và thân thiện.

NHƯNG CHƯA KẾT THÚC...

Để bảo vệ không gian công cộng, cộng đồng đã cùng nhau thành lập Ban quản lý và phân công nhiệm vụ chăm sóc, dọn dẹp và kiểm tra an toàn. Không gian công cộng là kết quả của các hoạt động không ngừng của cộng đồng để cải tạo và duy trì. Hi vọng những mầm xanh của khu vườn tổ 46 và niềm vui của trẻ em sẽ tạo nên động lực để truyền cảm hứng cho các cộng đồng khác xây dựng thêm các không gian công cộng thân thiện cho trẻ em và cho môi trường.

CÁC ĐỐI TÁC THAM GIA DỰ ÁN

Viện Goethe Hà Nội

Viện Goethe, Viện Văn hóa của Cộng hoà liên bang Đức, hoạt động trên phạm vi toàn thế giới với mục tiêu hỗ trợ phổ cập tiếng Đức ở nước ngoài và thúc đẩy sự hợp tác quốc tế về văn hoá. Bằng các chương trình văn hoá và giáo dục, Viện Goethe tạo điều kiện cho sự phát triển của đối thoại liên văn hoá, từ đó thúc đẩy việc xây dựng các cấu trúc của hệ thống xã hội dân sự và khuyến khích lưu động toàn cầu. Thông tin chi tiết vui lòng truy cập http://www.goethe.de/vietnam

Think Playgrounds

Think Playgrounds có sứ mệnh xây dựng các sân chơi, vườn cộng đồng, cải tạo không gian công cộng thân thiện và an toàn cùng cộng đồng trên khắp Việt Nam. Từ năm 2014 đến nay, Think Playgrounds đã xây dựng gần 200 sân chơi công cộng, vườn cộng đồng và tổ chức hơn 30 sự kiện chiến dịch chơi nhằm nâng cao nhận thức của cộng đồng về vai trò của vui chơi đối với sự phát triển của trẻ nhỏ.

Hội Phụ nữ huyện Đông Anh

Một tổ chức chính trị - xã hội hoạt động dưới sự lãnh đạo của Huyện uỷ Đông Anh và sự chỉ đạo của Hội LHPN Hà Nội, trực tiếp quản lý 28 cơ sở hội, bao gồm: 23 Hội Phụ nữ xã, 01 Hội Phụ nữ thị trấn, Hội Phụ nữ Công an, Quân sự huyện và 02 hội Phụ nữ doanh nghiệp ngoài quốc doanh.

Với chức năng, nhiệm vụ: Đại diện chăm lo, bảo vệ quyền, lợi ích hợp pháp, chính đáng của các tầng lớp phụ nữ và trẻ em, tham gia xây dựng Đảng, quản lý Nhà nước. Đoàn kết, vận động, phụ nữ thực hiện đường lối, chủ trương của Đảng, chính sách, pháp luật của Nhà nước, vận động xã hội thực hiện bình đẳng giới.

Hà Nội tháng 10/2021
Biên soạn: Nguyễn Huệ Phương
Biên tập: Think Playgrounds Nghĩ về Sân chơi trong phố, viện Goethe và HPN Đông Anh
Ảnh và Minh họa: Think Playgrounds - Cộng đồng dân cư tổ 46 Đông Anh - các tài liệu của viện Goethe Hà Nội